

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ομήρου, «Ιλιάδα» Ω 468 - 677

Τίτλος:

«Η απόλεμη αριστεία»

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η απόλεμη αριστεία

Δημιουργός

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Απρίλιος 2014

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ομήρου, «Ιλιάδα» Ω 468 - 677: «Η συνάντηση Πριάμου και Αχιλλέα».

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου πρέπει να προηγηθεί η ανάγνωση, η πιθανή λεξιλογική εξομάλυνση και ο χωρισμός ενοτήτων στη σκηνή της κεσσίας (Ω 468-677) με στόχο τη νοηματική προσπέλαση του κειμένου. Προτείνεται η ακρόασή του συγκεκριμένου αποσπάσματος στη μεταφραστική εκδοχή του Δ. Ν. Μαρωνίτη, όπως αποδόθηκε από την Αμαλία Μουτούση στις 31/03/2011 στην αίθουσα του Εθνικού Θεάτρου και ηχογραφήθηκε για την εκπομπή «Το θέατρο στο Ραδιόφωνο».

Την περαιτέρω επεξεργασία της σκηνής θα αναλάβουν οι ίδιοι οι μαθητές κατά ομάδες. Χρειάζεται, λοιπόν, να είναι μνημόνοι σε συνεργατικές διαδικασίες μάθησης, που προϋποθέτουν πνεύμα ομαδικότητας, διαχωρισμό – με δημοκρατικές διαδικασίες – του τομέα ευθύνης κάθε μέλους της ομάδας, υπευθυνότητα στη διεκπεραίωση του συγκεκριμένου έργου αλλά και συλλογική ανάληψη της ευθύνης για το τελικό αποτέλεσμα.

Γενικά ο διδάσκων μέσα στην τάξη δε λειτουργεί ως μεταδότης γνώσεων αλλά ως εμπνευστής της ερευνητικής διάθεσης και πρωτοβουλίας των μαθητών. Ωστόσο, καλό θα ήταν να προϋποθέσει τους μαθητές για τις ιδιαιτερότητες της προφορικής εισήγησης ως κειμενικού είδους σε συνδυασμό με τη χρήση παρουσιάσεων (PowerPoint) και ηλεκτρονικών νοητικών χαρτών και, αν οι μαθητές του δεν είναι εξοικειωμένοι με αντίστοιχα λογισμικά, να αφιερώσει σε αυτά ένα εισαγωγικό μάθημα. Πρέπει, επίσης, να αναρτήσει στο ιστολόγιο της τάξης το βασικό ερώτημα του σεναρίου και τα Φύλλα Εργασίας.

Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής χρειάζεται α) διαδραστικός πίνακας στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή και β) η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου Πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η χρήση πέντε τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο οργανώνεται σε δύο φάσεις και λειτουργεί εν μέρει ανακεφαλαιωτικά όλης της διδασκαλίας της «Ιλιάδας», καθώς το συγκεκριμένο επεισόδιο μαζί με την ακόλουθη ταφή του Έκτορα αποτελεί το επιστέγασμα του έπους, ολοκληρώνει τη διαγραφή του ήθους των πρωταγωνιστών και αναδεικνύει την αξιολογική κλίμακα της ηρωικής εποχής. Στους μαθητές τίθεται ως πρόβλημα το εξής ερώτημα: «Γιατί ο Όμηρος επιλέγει να παρουσιάσει στην τελευταία ραψωδία της «Ιλιάδας» τον νικητή Αχιλλέα να κλαίει μπροστά/μαζί με τον ικέτη αντίπαλο βασιλιά Πριάμο; Τι θέλει να αναδείξει ο Όμηρος στο ήθος των ηρώων και στο ήθος του έπους γενικότερα; Τι θα άλλαζε αν ο Αχιλλέας δεν εισάκουε την ικεσία του Πριάμου;»

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται στην πρώτη φάση να συλλέξουν τις ψηφίδες που αναδεικνύουν τη λειτουργία της ικεσίας του Πριάμου στην οικοδόμηση της «φιλότητας» μεταξύ των δύο αντιπάλων. Ιχνηλατούν το πάθος των ηρώων, συγκρίνουν την ικεσία του Πριάμου στην τελευταία ραψωδία με την ικεσία του Χρύση στην πρώτη ραψωδία του έπους, αναδεικνύουν την απόλεμη «αριστεία» του Πριάμου και την αντίστοιχη του Αχιλλέα, διαγράφουν την ψυχολογία τους, τον ρόλο των θεών, ενώ αναζητούν τα κοινά στοιχεία των τριών βασικών πρωταγωνιστών. Τις σχετικές προφορικές εισηγήσεις τους τις παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης συνοδευμένες από πολυτροπικές παρουσιάσεις και νοητικούς χάρτες. Τέλος, δίνουν έναν δικό τους τίτλο ενδεικτικό του νοηματικού φορτίου στη σκηνή της ικεσίας.

Στη δεύτερη φάση, οι ομάδες αναδιατάσσονται και καλούνται α) να συγκρίνουν τη σκηνή της ικεσίας, όπως αποδίδεται στην κινηματογραφική ταινία “Τroy”, με την ιλιαδική εκδοχή της β) να συντάξουν μια δική τους εκδοχή για την εξέλιξη της συγκεκριμένης σκηνής και να διαγράψουν τις συνέπειές της (Τι θα γινόταν, αν τα πράγματα δεν εξελίσσονταν έτσι;). Τέλος, απαντούν στο αρχικό ερώτημα-πρόβλημα. Μέσω αυτής της διαδικασίας επιδιώκεται να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργία της ικεσίας του Πριάμου στην οικονομία της «Ιλιάδας», το πέρασμα από την εχθρότητα στη φιλότιτα, τη νίκη του ανθρωπισμού στο ήθος των ηρώων και του έπους γενικότερα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ως επιστέγασμα ενός πολεμικού έπους τίθεται η εταιρική «ομιλία» των δυο αντιπάλων (Μαρωνίτης). Ο ρόλος της στην οικονομία και το ήθος του έργου είναι καθοριστικός. Ο γέροντας βασιλιάς Πριάμος αναδύεται σε μια απόλεμη «αριστεία» (Κακριδής 1986), ενώ ο βασικός ήρωας της «Ιλιάδας», ο Αχιλλέας, που τον γνωρίσαμε σε προηγούμενες ραψωδίες ως ανάλγητη πολεμική μηχανή, ως θηριώδη εκδικητή όσων τον πλήγωσαν, ανακτά το ανθρώπινο πρόσωπό του.

Πώς περνούμε από την αντιπαλότητα-εχθρότητα στη φιλότιτα; Πώς οικοδομείται το ανθρωπιστικό ιδεώδες; Για να αποκτήσουν εναργέστερη εικόνα αυτής της πορείας οι μαθητές, είναι απαραίτητο να προσεγγίσουν επιλεκτικά κάποια επεισόδια της Ω ραψωδίας που προηγούνται από τη σκηνή της ικεσίας και δε συμπεριλαμβάνονται στα αποσπάσματα του σχολικού βιβλίου.

Μέχρι τώρα ο Όμηρος παρουσίασε την κατάσταση της άμετρης λύπης/θρήνου και των δύο πρωταγωνιστών: στο ελληνικό στρατόπεδο, το πάθος του Αχιλλέα (το πένθος του για τον Πάτροκλο) εκδηλώνεται με πράξεις εξευτελισμού (θηριώδη ατιμωτική συμπεριφορά) προς τον νεκρό Έκτορα, την αναληψία του νικητή απέναντι στον ηττημένο και με αποχή από βασικές καθημερινές ανάγκες (νηστεία). Στο τρωικό

στρατόπεδο αντίστοιχα το πάθος του Πριάμου (το πένθος για τον Έκτορα) εκδηλώνεται με αυτοεξευτελιστική εξουθενωτική συμπεριφορά του Πριάμου, που χτυπιέται και κυλιέται στις λάσπες, και με αντίστοιχη νηστεία αλλά και αποχή από τα διοικητικά του καθήκοντα, τις υποχρεώσεις του ως βασιλιά (πολιτική-στρατιωτική αδράνεια). Τώρα με την επέμβαση των θεών («βουλή του Δία») τα πράγματα αλλάζουν. Ο Πριάμος παραιτείται από την αδράνεια, αναλαμβάνει αποφασιστική/επικίνδυνη δράση, όπως ταιριάζει σε βασιλιά, και ικετεύει την απολύτρωση του νεκρού Έκτορα, όπως ταιριάζει σε πατέρα. Ο Αχιλλέας παραιτούμενος και αυτός από την νηστεία παραιτείται και από την ανάλγητη συμπεριφορά του (εκδίκηση), συμμεριζόμενος τα συναισθήματα του Πριάμου, καθώς στο πρόσωπό του αναγνωρίζει τον πατέρα του Πηλέα. Σε μια σκηνή έντονα φορτισμένη οι δυο πρωταγωνιστές επιδίδονται σε αγώνα τιθάσευσης των δικών τους συναισθημάτων και εστιάζουν στα συναισθήματα του συνομιλητή τους.

Η διδακτική πρόταση αναπτύσσεται στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής μάθησης και στηρίζεται στη θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης (Vygotsky L. S., 1978), καθώς και στις αρχές της καθοδηγούμενης ανακάλυψης του J. Bruner (1966), που δίνει έμφαση στη διευκόλυνση της μάθησης μέσα από την κατανόηση των δομών και των επιστημονικών αρχών ενός αντικειμένου και την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων στους μαθητές. Αξιοποιεί τους πολυγραμματισμούς (Kress G., 2000 / Kress G. & T. van Leeuwen, 2001) και στο πλαίσιο του ρόμβου γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης Δ., 2012) στοχεύει στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων.

Έτσι, αναμένεται οι μαθητές μέσα από δομημένες δραστηριότητες, αφού αντιληφθούν την ψυχολογική διαδρομή των ηρώων προσεγγίζοντας κριτικά την τυπολογία της σκηνής και ανατέμνοντας την οικοδόμηση της φιλότητας, να επικοινωνήσουν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια της τάξης.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν τις εκτροπές του άμετρου πάθους-πένθους.
- Να αναγνωρίσουν τη γενναιότητα που χρειάζεται στην τιθάσευση όλων των αρνητικών συναισθημάτων μας (ικετήριος ασπασμός του Πριάμου).
- Να εκτιμήσουν, με αφορμή τη συμπόνια του Αχιλλέα για τον γέροντα Πρίαμο, τη σημασία της ενσυναίσθησης στην αναίρεση της εχθρότητας και την οικοδόμηση της φιλότητας.
- Να συνειδητοποιήσουν πως όταν εστιάζουμε στον πόνο του άλλου μπορούμε να ξεπεράσουμε τον δικό μας (λυτρωτικός χαρακτήρας θετικής συμπεριφοράς).
- Να προσεγγίσουν ευρύτερα αποσπάσματα της Ω ραψωδίας και να εκτιμήσουν το υψηλό ανθρωπιστικό μήνυμα ενός πολεμικού έπους, που κορυφώνεται μέσα από την εταιρική ομιλία των δύο αντιπάλων, του Πριάμου και του Αχιλλέα, με μια απόλεμη ηθική αριστεία.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να αναπτύξουν κριτική γλωσσική επίγνωση.
- Να συνειδητοποιήσουν τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της προφορικής εισήγησης ως κειμενικού είδους για σαφήνεια στη διατύπωση των θέσεων και ευκρίνεια στη δομή.
- Να μνηθούν στη λειτουργία της γλώσσας σε πολυτροπικά κείμενα. Ειδικότερα, να διαπιστώσουν α) την επιγραμματικότητα, β) τη διαγραμματική δομή – μορφή του κειμένου και γ) την ενσωμάτωση και εξωγλωσσικών κωδίκων (εικόνας-ήχου) σε μια παρουσίαση (PowerPoint) ή σε έναν νοητικό χάρτη, που προορίζεται να συνοδεύει μια προφορική εισήγηση.

Γραμματισμοί

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στην ηθογράφιση προσώπων και την αξιολόγηση των επιλογών τους.
- Να πειραματιστούν στην αποκωδικοποίηση-ανάγνωση εικόνων.
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών καθώς και ψηφιακών αρχαιογνωστικών βάσεων δεδομένων, όπως π.χ. του «Μικρού Απόπλου», των «Πόρων για τα Ομηρικά έπη» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας κλπ.
- Να χρησιμοποιούν κριτικά το διαδίκτυο.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου.
- Να συντάσσουν αποτελεσματικά πολυτροπικά κείμενα που να συνοδεύουν λειτουργικά τον προφορικό τους λόγο.
- Να ασκηθούν στην ανάπτυξη των θέσεών τους (με προφορική εισήγηση) ενώπιον ακροατηρίου.

Διδακτικές πρακτικές

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να ανακαλέσουν προγενέστερες γνώσεις, για να τις διευρύνουν και να αναπτύξουν νέες.
- Να αυτενεργήσουν και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά, δίνοντας τη δική τους εκδοχή στην κορυφαία σκηνή της ικεσίας.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες κριτικής αποτίμησης δεδομένων (συνδυαστική και αφαιρετική ικανότητα) και επίλυσης προβλημάτων.
- Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.
- Να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες και να ασκηθούν στην αποτελεσματική εκφορά προφορικού λόγου συνδυασμένου με ψηφιακό πολυτροπικό κείμενο, αλλά και στη μη λεκτική επικοινωνία (ύφος, χειρονομίες, στάση σώματος κλπ.).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου αυτού αποτελεί η συγκλονιστική σκηνή του αμοιβαίου θρήνου του νικητή άλκιμου Αχιλλέα και του ικέτη γέροντα Πρίαμου, που με το υψηλό ανθρωπιστικό υπόβαθρό της απαλείφει όλη την αγριότητα του πολέμου, αφιρνδιάζει συναισθηματικά τους εφήβους μαθητές και κινητοποιεί την κριτική τους σκέψη θέτοντας τους με ενάργεια δίπολα όπως: βία-ανθρωπισμός, σκληρότητα-ευαισθησία, εχθρότητα-φιλότητα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο συμβαδίζει στη στοχοθεσία του με τους στόχους που ορίζει για τη συγκεκριμένη ενότητα το [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (σ. 137 κ.ε.).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο πλαίσιο του σεναρίου οι μαθητές αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, για να εμβαθύνουν τη γνώση τους στο ιλιαδικό έπος και να υποστηρίξουν με αποτελεσματικότητα τις σχετικές προφορικές τους εισηγήσεις: αξιοποιούν ανοικτά ψηφιακά περιβάλλοντα ([Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#), [Maicar](#) κλπ.) για να αναζητήσουν, να συγκρίνουν και να αξιολογήσουν ποικίλο υλικό σχετικό με τα ζητούμενα του σεναρίου. Χρησιμοποιούν λογισμικά της επιλογής τους για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (Word, PowerPoint, νοητικούς χάρτες) συνοδευτικών των προφορικών τους παρουσιάσεων. Συντάσσουν συνεργατικά κείμενα και αναρτούν στο ιστολόγιο του μαθήματος τις εργασίες τους.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ομηρικά Έπη: «Ιλιάδα» Β΄ Γυμνασίου:

[-Α 12-37](#)

[-Γ 146-153](#)

[-Ω 468- 677](#)

Βιβλίο του Εκπαιδευτικού

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Καβάφης, Κ. Π. [«Πριάμου Νυκτοπορία»](#). Στο *Κρυμμένα Ποιήματα 1877;-1923*. 1993. Φιλολογική επιμέλεια: Γ. Π. Σαββίδης. Αθήνα: Ίκαρος [Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού].

Μαρωνίτης, Δ. Ν. [Φόνος και ικεσία: από την «Ιλιάδα» στην «Οδύσσεια»](#). Πεκίνο, 21/05/2008 [«Έπεα & γράμματα αρχαιογνωσίας & νεογνωσίας» - Ιστοσελίδα του Λάμπρου Πόλκα].

Μαρωνίτης, Δ. Ν. & Λ. Πόλκας. 2007. «Αρχαϊκή Επική Ποίηση: Από την *Ιλιάδα* στην *Οδύσσεια*»: [«Μύθος και πλοκή στην Ιλιάδα»](#), [«Άθλα ἐπὶ Πατρόκλω - Ἔκτορος λύτρα»](#). *Αρχαιογνωσία και Αρχαιολογία στη Μέση Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΕ / ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη) [Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα - Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Ομήρου, [«Ιλιάδος Ω» 33-54, 144-158, 158-216, 217-227](#). ⁴1970 [1922]. Στο «Ομήρου *Ιλιάς*». Μτφρ. Ι. Πολυλάς. Αθήνα: Γ. Ι. Βασιλείου [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή – Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης].

Υποστηρικτικό / εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες / Ντοκιμαντέρ

[«Ο Πριάμος στην σκηνή του Αχιλλέα»](#). Απόσπασμα (διάρκειας 7'35'') της κινηματογραφικής ταινίας “Troy”, 2004, σενάριο: D. Benioff, σκηνοθεσία: W. Petersen, Μουσική: J. Horner [πηγή: «Πάρε- Δώσε»: Ιστοχώρος ποικίλης ύλης].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Όμηρος, [«Ιλιάδα» ραψωδία Ω](#), Εθνικό Θέατρο, Αίθουσα Εκδηλώσεων κτ. Τσίλλερ 31/03/2011, μετάφραση: Δ. Ν. Μαρωνίτης, σκηνική παρουσίαση: Αμαλία Μουτούση, μουσική: Θ. Οικονόμου (στο πλαίσιο της παρουσίασης όλων των ραψωδιών της

«Ιλιάδας», με αφορμή την ολοκλήρωση της μετάφρασης ολόκληρου του έπους από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη) [πηγή: “Radio Theatre”: Ραδιοφωνικό Θέατρο – «Ισοβίτης»: Ιστοσελίδα διαδικτυακών σταθμών].

Φωτογραφίες/ Εικόνες

[Google Images](#) [Υπηρεσία αναζήτησης εικόνων]

Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#) [πηγή: “Maicar”: Greek Mythology Link – Carlos Parada].

Ιστοσελίδες

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Επιτομή Λεξικού Κριαρά](#)

-[Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

-Πόροι για τα Ομηρικά έπη: [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) [Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

[Text2MindMap](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση:

2 + 2 διδακτικές ώρες

Πριν από την υλοποίηση του σεναρίου έχει προηγηθεί η ανάγνωση, η λεξιλογική εξομάλυνση και ο χωρισμός ενοτήτων στη σκηνή της ικεσίας ([Ω 468- 677](#)), για να μπορέσουν οι μαθητές αφενός να αναγνωρίσουν τα στάδια της ικεσίας (τυπολογία), αφετέρου να εστιάσουν στους διαλόγους των πρωταγωνιστών. Εναλλακτικά, προτείνεται η ακρόασή [του συγκεκριμένου αποσπάσματος](#) στη μεταφραστική εκδοχή του Δ. Ν. Μαρωνίτη, όπως αποδίδεται από την Αμαλία Μουτούση στις 31/03/2011 στην αίθουσα του Εθνικού Θεάτρου και ηχογραφήθηκε για την εκπομπή «Το θέατρο στο Ραδιόφωνο». Για να εξασφαλιστεί η ενεργή συμμετοχή των παιδιών και η συναισθηματική εμπλοκή τους, η ανάγνωση ή η ακρόαση θα μπορούσε να γίνει με

μικρές παύσεις και παρεμβολή ερωτημάτων πρόβλεψης π.χ. Τι θα νιώσει – σκεφτεί ο Αχιλλέας βλέποντας ξαφνικά μπροστά του τον Πρίαμο; Τι θα κάνει ο Πρίαμος; Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιήσει; Πώς θα αντιδράσει ο Αχιλλέας ακούγοντας τον συγκλονιστικό λόγο του Πριάμου; κλπ.

1^ο διδακτικό δώρο (στο εργαστήριο Πληροφορικής)

Ως αφορμή τίθεται στους μαθητές το εξής ερώτημα-πρόβλημα, που έχει φροντίσει ο διδάσκων να αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης: «Γιατί ο Όμηρος επιλέγει να παρουσιάσει στην τελευταία ραψωδία της «Ιλιάδας» τον νικητή Αχιλλέα να κλαίει μπροστά/μαζί με τον ικέτη αντίπαλο βασιλιά Πρίαμο; Τι θέλει να αναδείξει ο Όμηρος στο ήθος των ηρώων και στο ήθος του έπους γενικότερα; Τι θα άλλαζε αν ο Αχιλλέας δεν εισάκουε την ικεσία του Πριάμου;». Μετά τις πρώτες αντιδράσεις-σκέψεις των μαθητών το ερώτημα «παγώνει», για να απαντηθεί στο τέλος της Β΄ Φάσης του σεναρίου.

Κατόπιν οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες κατεβάζουν από το ιστολόγιο το Φύλλο Εργασίας που τους αντιστοιχεί και το επεξεργάζονται:

Τα Φύλλα Εργασίας διαθέτουν τίτλους που λειτουργούν ως προοργανωτές των δραστηριοτήτων για τους μαθητές. Κάθε ομάδα, αντλώντας στοιχεία από ευρύτερα αποσπάσματα του έπους, επιλεγμένες ιστοσελίδες αλλά και οπτικό υλικό από αρχαιογνωστικούς κόμβους και ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο, καλείται να συνθέσει μια προφορική εισήγηση, με θέμα τον τίτλο του Φύλλου Εργασίας, και να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης συνοδεύοντάς την με μια πολυτροπική παρουσίαση (Φύλλα Εργασίας [A1](#), [A3](#), [A4](#)) ή με έναν ηλεκτρονικό νοητικό χάρτη (Φύλλα Εργασίας [A2](#), [A5](#)).

Για διευκόλυνση των μαθητών κάθε Φύλλο Εργασίας εμπλουτίζεται με μια σειρά προσανατολιστικών ερωτήσεων – διακρίνονται με *πλάγια στοιχεία* από το κύριο σώμα του Φύλλου. Αν το δυναμικό της τάξης το επιτρέπει, θα μπορούσαν να αφαιρεθούν όλες οι επιμέρους διευκρινιστικές ερωτήσεις και να περιοριστούν τα Φύλλα Εργασίας στην ανάθεση του θέματος, αφήνοντας μεγαλύτερα περιθώρια

αυτενέργειας στους μαθητές και υιοθετώντας στην ουσία τη λογική του Σχεδιασμού. Είναι, επομένως, στην ευχέρεια του διδάσκοντος αν και ποιες από αυτές τις ερωτήσεις θα διατηρήσει, αν θα τις συμπεριλάβει στο αρχικό Φύλλο Εργασίας ή αν θα τις προσθέσει κατόπιν ως ενίσχυση της πρωτοβουλίας των μαθητών. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, θα πρέπει να τονιστεί στα παιδιά πως στόχος τους δεν είναι η αυτοτελής απάντηση των ερωτήσεων εν είδει ασκήσεων, αλλά η αξιοποίησή τους στη δόμηση της προφορικής εισήγησης και της παρουσιάσής τους.

Ο διδάσκων μπορεί ακόμη, αν το θεωρήσει απαραίτητο, να γίνει πιο καθοδηγητικός επί της διαδικασίας και να προτείνει στους μαθητές α) να καταγράψουν αναλυτικότερα σε πρόγραμμα κειμενογράφου (Word) τις βασικές θέσεις (σημειώσεις) της προφορικής τους εισήγησης και β) να προχωρήσουν με μια αφαιρετική διαδικασία στην επιλογή των σημαντικότερων στοιχείων (εν είδει πλαγιότιτλων), που θα συμπεριλάβουν μαζί με άλλο οπτικό υλικό στην παρουσίασή τους (PowerPoint). Μπορεί ακόμη να συμπεριληφθεί αντίστοιχη οδηγία στα Φύλλα Εργασίας.

Οι μαθητές καλούνται στην πρώτη φάση να συλλέξουν τις ψηφίδες που αναδεικνύουν τη λειτουργία της ικεσίας του Πριάμου στην οικοδόμηση της «φιλότητας» μεταξύ των δυο αντιπάλων. Ειδικότερα:

[Φύλλο Εργασίας Α1](#): Το «άμετρο» πάθος του Αχιλλέα – του Έκτορα – του Πριάμου.

Στόχος της ομάδας είναι να ανιχνεύσει την κατάσταση που επικρατεί πριν από την παρέμβαση των θεών, για να αναδειχτεί καθαρότερα η διαδρομή που οι ήρωες θα διανύσουν.

[Φύλλο Εργασίας Α2](#): Ικεσίες στην Α και την Ω ραψωδία.

Στόχος της ομάδας είναι να αναδείξει τι σχέση έχουν αυτές οι ικεσίες μεταξύ τους και πώς χρησιμοποιούνται από τον ποιητή στην οικονομία του έπους.

[Φύλλο Εργασίας Α3](#): Η απόλεμη «Αριστεία» του Πριάμου.

Στόχος της ομάδας είναι να περιγράψει τον τρόπο διεκπεραίωσης της δύσκολης αποστολής του γέροντα βασιλιά Πριάμου, που τον αναδεικνύουν πρωταγωνιστή μιας

«απόλεμης» αριστείας στη τελευταία ιλιαδική ραψωδία, και να διαγράψει το ήθος του.

Φύλλο Εργασίας A4: Η απόλεμη «Αριστεία» του Αχιλλέα

Στόχος της ομάδας είναι να ανιχνεύσει ποιες εκδηλώσεις του Αχιλλέα αποδίδουν τιμή στον ικέτη Πρίαμο και στον νεκρό Έκτορα και τον αναδεικνύουν πρωταγωνιστή μιας «απόλεμης» αριστείας στην τελευταία ιλιαδική ραψωδία, και να διαγράψει το ήθος του.

Φύλλο Εργασίας A5. Πρίαμος – Αχιλλέας – Έκτορας: παραλληλίες

Στόχος της ομάδας είναι να παρουσιάσει τα κοινά στοιχεία και τις παραλληλίες στη μοίρα των τριών πρωταγωνιστών, όπως αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο της σκηνής της ικεσίας αλλά και από τις απεικονίσεις της σε αγγειογραφίες.

2^ο διδακτικό δίωρο (στην αίθουσα διδασκαλίας με χρήση διαδραστικού πίνακα ή προβολικού μηχανήματος)

Παρουσίαση εργασιών

Οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια τις προφορικές εισηγήσεις τους με τα PowerPoint και τους νοητικούς χάρτες τους. Φροντίζουν ώστε στην παρουσίαση της εργασίας τους να λαμβάνουν μέρος όλα τα μέλη της ομάδας. Πρέπει, επίσης, να είναι σε θέση να απαντήσουν σε σχετικές ερωτήσεις των συμμαθητών τους.

Τέλος, ο διδάσκων παροτρύνει τους μαθητές να συνθέσουν τις ψηφίδες (οπτικές γωνίες) που επεξεργάστηκαν σε μια ενιαία εικόνα (σκηνή ικεσίας) και να αναζητήσουν έναν ενιαίο τίτλο κατάλληλο για τη σκηνή.

Αξιολόγηση:

Οι μαθητές αυτοαξιολογούνται ως προς τη συμμετοχή τους στη συνεργατική διαδικασία και αξιολογούν και την εργασία των άλλων ομάδων, με κριτήρια τη σαφήνεια και το ευπαρουσίαστο της εργασίας τους αλλά και την ευχέρεια στην προφορική παρουσίαση των εισηγήσεών τους.

Ο βαθμός της κατανόησης και κριτικής αξιοποίησης των δεδομένων, η οργάνωση και η τεκμηρίωση των κειμένων τους, προφορικών και πολυτροπικών, αποτελεί δείκτη αξιολογικό της εργασίας των ομάδων για τον διδάσκοντα.

Β΄ Φάση:

2 διδακτικές ώρες

Οι ομάδες αναδιατάσσονται ώστε κάθε μια να περιλαμβάνει ένα τουλάχιστο μέλος των ομάδων της Α΄ Φάσης.

Οι μαθητές παρακολουθούν σε κεντρική προβολή [το απόσπασμα της ικεσίας του Πριάμου](#) από την κινηματογραφική ταινία “Troy” (2004), σε σκηνοθεσία Wolfgang Petersen. Κατόπιν ανοίγουν και επεξεργάζονται το κοινό Φύλλο Εργασίας Β. Το Φύλλο περιλαμβάνει α) μια συγκριτική δραστηριότητα ανάμεσα στην ιλιαδική και την κινηματογραφική εκδοχή της ικεσίας και β) μια δραστηριότητα δημιουργικής γραφής, της δικής τους εκδοχής για την εξέλιξη της σκηνής της ικεσίας. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι η συνειδητοποίηση των βημάτων οικοδόμησης φιλότητας, «της συναισθηματικής σύγκλισης ανάμεσα στον ικέτη και τον ικετευόμενο» (Πόλκας 2006) και αφετέρου της διαφοροποίησης του ύφους και του ήθους των προσώπων μέσα από τη διαφοροποίηση των λόγων και των επιλογών τους.

Τη 2^η ώρα παρουσιάζουν στον διαδραστικό πίνακα τις συγκριτικές παρατηρήσεις τους και τα κείμενά τους. Τέλος, απαντούν στο αρχικό ερώτημα-πρόβλημα του σεναρίου και καταγράφουν τις απαντήσεις τους στο ιστολόγιο του μαθήματος.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φάση Α΄

Φύλλο Εργασίας Α1

Το «άμετρο» πάθος του Αχιλλέα - του Έκτορα – του Πριάμου

Σήμερα το μάθημα θα το κάνετε εσείς:

Θα μας παρουσιάσετε σε ποια κατάσταση βρίσκονται οι βασικοί ήρωες πριν από την καταλυτική επέμβαση του Δία, που οδήγησε στην κορυφαία σκηνή της Ω ραψωδίας, την ικεσία του Πριάμου.

Στόχος της Ομάδας σας είναι να δημιουργήσει μια πολυτροπική **παρουσίαση** (PowerPoint) που θα συνοδεύσει μια **προφορική εισήγησή** σας στην ολομέλεια της τάξης με θέμα «**Το πάθος του Αχιλλέα – του Έκτορα – του Πριάμου**».

Για τη σύνθεση της προφορικής εισήγησης και της παρουσίασής σας

Α. Να λάβετε υπόψη σας τα παρακάτω κείμενα:

- [«Ιλιάδας» Ω 1-54: «Αικισμός» Έκτορα](#) (Μετάφραση ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ)
- [«Ιλιάδας» Ω 144-168: Αποστολή Τριδας στον Πρίαμο](#) (Μετάφραση ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ)
- Μαρωνίτης Δ. Ν. & Λ. Πόλκας, *Αρχαϊκή Επική Ποίηση: Από την «Ιλιάδα» στην «Οδύσσεια»*: [9.10. Άθλα ἐπὶ Πατρόκλῳ - Έκτορος λύτρα](#)

Β. Να αναζητήσετε τις σημασίες των λέξεων «πάθος» και «πάσχω» στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) και στην [Επιτομή Λεξικού Κριαρά](#) και να επιλέξετε ποιες από αυτές ταιριάζουν στους τρεις ήρωες της Ω ραψωδίας.

Γ. Να αντλήσετε οπτικό υλικό με ελεύθερη αναζήτηση στο [Google-Εικόνες](#) με φράση-κλειδί: “**death of hector in the Iliad**” ή από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#). Στο Ευρετήριο να επιλέξετε ως λέξεις-κλειδιά: *Τριδα, Έκτορας, Θρήνος Αχιλλέα, Πρίαμος*.
- Maicar - Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#).

Να φροντίσετε να καλυφθούν οι παρακάτω ερωτήσεις:

- Σε ποια κατάσταση παρουσιάζονται οι τρεις ήρωες και πώς εκδηλώνεται το πάθος τους;
- Ποια τα κοινά στοιχεία και ποιες οι διαφοροποιήσεις στο πάθος των τριών ηρώων;
- Οι οπτικές απεικονίσεις των αντίστοιχων σκηνών στην αγγειογραφία ή τη ζωγραφική ποια στοιχεία τονίζουν;
- Ποιος επεμβαίνει για να αναιρεθεί το άμετρο πάθος;

Φύλλο Εργασίας Α2

Ικεσίες στην Α και την Ω ραψωδία

Σήμερα το μάθημα θα το κάνετε εσείς:

Το ομηρικό έπος αρχίζει με μια ικεσία στην πρώτη του ραψωδία και κορυφώνεται με μια ικεσία στην τελευταία του ραψωδία. **Τι σχέση έχουν αυτές οι ικεσίες μεταξύ τους και πώς χρησιμοποιούνται από τον ποιητή στην οικονομία του έπους;**

Στόχος της Ομάδας σας είναι να δημιουργήσει έναν συγκριτικό **νοητικό χάρτη** ή, εναλλακτικά, μια πολυτροπική παρουσίαση (PowerPoint) που θα συνοδεύσει μια **προφορική εισήγησή** σας στην ολομέλεια της τάξης με θέμα «**Ικεσία του Χρύση – Ικεσία του Πριάμου: αναλογίες και αποκλίσεις**».

Για τη σύνθεση της προφορικής εισήγησης και του νοητικού χάρτη σας:

A. Να κωδικοποιήσετε τα στάδια της ικεσίας, όπως αυτά παρουσιάζονται στα παρακάτω κείμενα:

Ομήρου «Ιλιάδα» [Α 12-37](#) και [Ω 468- 677](#).

B. Να αντλήσετε οπτικό υλικό με ελεύθερη αναζήτηση στο [Google-Εικόνες](#) με φράση-κλειδί: «**ικεσία Χρύση και ικεσία Πριάμου**» ή από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#). Στο Ευρετήριο να επιλέξετε ως λέξεις-κλειδιά: *Χρύσης, Έκτορος λύτρα, Πρίαμος*.
- Maicar - Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#).

Γ. Να λάβετε υπόψη σας τους παρακάτω **άξονες σύγκρισης**:

-*Ταυτότητα πρωταγωνιστών*

- *Ιδιότητα*
- *Κοινωνική θέση ικετών και ικετευόμενων*

-*Αίτημα*

- *Κινήσεις - στάσεις*
- *Λόγος - δομή - επιχείρημα*

- Αποτέλεσμα ικεσίας

- Αποδοχή / απόρριψη
- Παρεπόμενα

- Εμπλοκή θεών

- Σχέση ανάμεσα στις δύο ικεσίες

- Υπάρχει εμπλοκή του Αχιλλέα άμεση ή έμμεση στην ικεσία του Χρύση;
- Λειτουργία τους στην οικονομία του έπους

- Οπτικές απεικονίσεις της ικεσίας του Χρύση και της ικεσίας του Πριάμου

(αγγειογραφίες – ζωγραφικοί πίνακες κλπ.)

Ποιο στάδιο επιλέγεται να απεικονιστεί – ποια στοιχεία προβάλλονται;

Φύλλο Εργασίας Α3

«Αριστεία» του Πριάμου

Σήμερα το μάθημα θα το κάνετε εσείς:

Τον Πρίαμο τον γνωρίσαμε πρώτη φορά στη ραψωδία [Γ 146-153](#) καθισμένο μαζί με άλλους συνομήλικους Τρώες να παρατηρούν από τα τείχη την παράταξη των αντίπαλων στρατευμάτων. Η εποχή των πολεμικών διακρίσεων έχει περάσει. Στη ραψωδία Ω ο γέροντας βασιλιάς καλείται να αναλάβει το βάρος μιας δύσκολης αποστολής, να επιτελέσει μια **απόλεμη «αριστεία»**.

Να θυμηθείτε τη σημασία της «αριστείας» στο ομηρικό έπος. Πρόκειται για εξαιρετικά κατορθώματα που προκαλούν τον απροκάλυπτο θαυμασμό και την καταξίωση του ήρωα σε συντρόφους και αντιπάλους.

Στόχος της Ομάδας σας είναι να δημιουργήσει μια πολυτροπική **παρουσίαση** (PowerPoint) που θα συνοδεύσει μια **προφορική εισήγησή** σας στην ολομέλεια της τάξης με θέμα **«Η απόλεμη αριστεία του Πριάμου»**.

Για τη σύνθεση της προφορικής εισήγησης και της παρουσίασής σας:

A. Να αντλήσετε στοιχεία από το κείμενο της Ω ραψωδίας ([Ω 158- 216](#) και [Ω 217-227](#) και [Ω 468-677](#)) καθώς και το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη, **«Πριάμου νυκτοπορία»**.

Να διερευνήσετε ποια είναι τα «κατορθώματα» του γέροντα βασιλιά που τον αναδεικνύουν πρωταγωνιστή μιας «απόλεμης» αριστείας στη τελευταία ιλιαδική ραψωδία, και να διαγράψετε το ήθος του.

B. Να αντλήσετε οπτικό υλικό με ελεύθερη αναζήτηση στο [Google-Εικόνες](#) με φράσεις-κλειδιά: **«ικεσία Χρύση»** και **«ικεσία Πριάμου»** ή από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#). Στο Ευρετήριο να επιλέξετε ως λέξεις-κλειδιά: **Χρύσης, Πριάμος, Έκτορος λύτρα**)
- Maicar - Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#).

Να εκτιμήσετε

α) Πώς ανταποκρίνεται ο Πρίαμος στο μήνυμα του Δία; Ποια εμπόδια και φόβους πρέπει να υπερβεί; ([Ω 158-216](#) και [Ω 217-227](#)).

β) Το ήθος του Πριάμου όπως αναδεικνύεται στο ποίημα του Κ. Π. Καβάφη, «[Πριάμου νυκτοπορία](#)».

γ) Τις κινήσεις, τη στάση και το βασικό επιχείρημα που χρησιμοποιεί στον ικετήριο λόγο του προς τον Αχιλλέα ([Ω 468-677](#))

δ) Ποια συναισθήματα πρέπει να τιθασεύσει ο Πρίαμος;

Φύλλο Εργασίας Α4

«Αριστεία» του Αχιλλέα

Σήμερα το μάθημα θα το κάνετε εσείς:

Στις προηγούμενες ραψωδίες είχαμε την ευκαιρία να δούμε την πολεμική αριστεία του Αχιλλέα, που κορυφώθηκε με τη μονομαχία του με τον Έκτορα. Τον γνωρίσαμε όμως και ως φονική πολεμική μηχανή και ανάλγητο εκδικητή. Στην τελευταία του ραψωδία ο Όμηρος μας επιφυλάσσει μια άλλου τύπου αριστεία για τον κεντρικό ήρωα της «Ιλιάδας». Αυτά τα στοιχεία της «απόλεμης» αριστείας του Αχιλλέα θα διερευνήσετε εσείς και θα διαγράψετε το ήθος του.

Στόχος της Ομάδας σας είναι να δημιουργήσει μια πολυτροπική **παρουσίαση** (PowerPoint) που θα συνοδεύσει μια **προφορική εισήγησή** σας στην ολομέλεια της τάξης με θέμα **«Η απόλεμη αριστεία του Αχιλλέα»**.

Να θυμηθείτε τη σημασία της «αριστείας» στο ομηρικό έπος. Πρόκειται για εξαιρετικά κατορθώματα που προκαλούν τον απροκάλυπτο θαυμασμό και την καταξίωση του ήρωα σε συντρόφους και αντιπάλους.

Για τη σύνθεση της προφορικής εισήγησης και της παρουσίασής σας:

Α. Να διερευνήσετε ποια είναι τα «κατορθώματα» του Αχιλλέα (η ψυχολογική πορεία που διάνυσε ο ήρωας), ώστε να αναδειχτεί πρωταγωνιστής μιας «απόλεμης» αριστείας στη τελευταία ιλιαδική ραψωδία, και να διαγράψετε το ήθος του.

Ποιες εκδηλώσεις του Αχιλλέα αποδίδουν τιμή στον ικέτη Πρίαμο και στον νεκρό Έκτορα; ([Ω 468-677](#)). Ποιες από αυτές απεικονίζονται σε αγγειογραφίες ή ζωγραφικούς πίνακες;

Να λάβετε υπόψη σας α) τον χαρακτηρισμό του Αχιλλέα από τον Απόλλωνα στην αρχή της ραψωδίας ([Ω 33-54](#)) και β) τον χαρακτηρισμό του Αχιλλέα από τον Δία όταν στέλνει τη θεά Ίριδα να ειδοποιήσει τον Πρίαμο να πάει με λύτρα για να πάρει πίσω τον νεκρό Έκτορα ([Ω 144-158](#)). Ποιος από τους δυο θεούς επιβεβαιώνεται στη σκηνή της ικεσίας;

Η αλλαγή της συμπεριφοράς του Αχιλλέα σε σχέση με την αρχή της ραψωδίας είναι αποτέλεσμα τυφλής υπακοής στην εντολή του Δία ή και θέμα δικής του προαίρεσης και επιλογής; Υπάρχει κάποιο περιστατικό που να το αποδεικνύει αυτό;

Σε ποια συναισθήματα επικεντρώνεται ο Αχιλλέας, στα δικά του ή του συνομιλητή του και γιατί;

Β. Να αντλήσετε οπτικό υλικό με ελεύθερη αναζήτηση στο [Google-Εικόνες](#) με φράση-κλειδί: «**ικεσία Πριάμου**» ή από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#). Στο Ευρετήριο να επιλέξετε ως λέξεις-κλειδιά: *Αχιλλέας, Έκτορος Λύτρα, Πρίαμος*.
- Maicar - Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#).

Φύλλο Εργασίας Α5

Πριάμος – Αχιλλέας - Έκτορας: παραλληλίες

Σήμερα το μάθημα θα το κάνετε εσείς:

Το ομηρικό έπος κορυφώνεται με μια ικεσία στην τελευταία του ραψωδία. Οι πρωταγωνιστές της είναι τυπικά εχθροί. Η μοίρα τους όμως παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία και παραλληλίες που αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο της συγκεκριμένης σκηνής ([Ω 468-677](#)) αλλά και από τις απεικονίσεις της σε αγγειογραφίες.

Στόχος της Ομάδας σας είναι να δημιουργήσει έναν συγκριτικό **νοητικό χάρτη** ή, εναλλακτικά, μια πολυτροπική παρουσίαση (PowerPoint) που θα συνοδεύσει μια **προφορική εισήγησή** σας στην ολομέλεια της τάξης με θέμα «**Πριάμος – Αχιλλέας - Έκτορας: παραλληλίες στο έπος και την αγγειογραφία**».

Για τη σύνθεση της προφορικής εισήγησης και του νοητικού χάρτη σας:

A. Να λάβετε υπόψη σας

- Την ικεσία του Πριάμου [Ω 468-677](#)
- Δ. Ν. Μαρωνίτης, [Φόνος και ικεσία: από την «Ιλιάδα» στην «Οδύσσεια»](#) (Από την Ενότητα II - τις 6 τελευταίες παραγράφους).

B. Να αντλήσετε οπτικό υλικό με ελεύθερη αναζήτηση στο [Google-Εικόνες](#) με φράση-κλειδί: «**ικεσία Πριάμου**» ή από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#). Στο Ευρετήριο να επιλέξετε ως λέξεις-κλειδιά: *Αχιλλέας, Πριάμος, Έκτορας λύτρα*.
- Maicar - Greek Mythology Link: [Mythological Gallery - Scenes from the Iliad](#).

Φάση Β΄

Κοινό Φύλλο Εργασίας Β

Αφού παρακολουθήσετε το σχετικό απόσπασμα από την κινηματογραφική ταινία [“Troy”](#) (2004), σε σκηνοθεσία Wolfgang Petersen και πρωταγωνιστές τον Brad Pitt και Peter O' Toole:

α) Να συγκρίνετε τη σκηνή της ικεσίας, όπως αποδίδεται στην κινηματογραφική ταινία “Troy”, με την ιλιαδική εκδοχή της. Τι προστίθεται, τι παραλείπεται και κυρίως πώς διαφοροποιείται ο διάλογος και το ήθος των δύο προσώπων. Οικοδομείται πνεύμα φιλότητας;

β) Να συντάξετε σε έγγραφο του Word μια δική σας εκδοχή για την εξέλιξη της συγκεκριμένης σκηνής και να διαγράψετε τις συνέπειές της (Τι θα γινόταν, αν τα πράγματα δεν εξελίσσονταν έτσι;).

γ) Τέλος, να απαντήσετε στο αρχικό ερώτημα-πρόβλημα που τέθηκε στο ιστολόγιο του μαθήματος: «Γιατί ο Όμηρος επιλέγει να παρουσιάσει στην τελευταία ραψωδία της «Ιλιάδας» τον νικητή Αχιλλέα να κλαίει μπροστά/μαζί με τον ικέτη αντίπαλο βασιλιά Πρίαμο; Τι θέλει να αναδείξει ο Όμηρος στο ήθος των ηρώων και στο ήθος του έπους γενικότερα;».

Να αναρτήσετε τη δική σας εκδοχή της ικεσίας και τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην Α΄ Φάση του σεναρίου, αν το δυναμικό της τάξης το επιτρέπει, θα μπορούσαν να αφαιρεθούν όλες οι επιμέρους διευκρινιστικές ερωτήσεις και να περιοριστούν τα Φύλλα Εργασίας στην ανάθεση του θέματος, αφήνοντας μεγαλύτερα περιθώρια αυτενέργειας στους μαθητές και υιοθετώντας στην ουσία τη λογική του Σχεδιασμού. Είναι, επομένως, στην ευχέρεια του διδάσκοντος *αν και ποιες* από αυτές τις ερωτήσεις θα διατηρήσει, αν θα τις συμπεριλάβει στο αρχικό Φύλλο Εργασίας ή αν θα τις προσθέσει κατόπιν ως ενίσχυση της πρωτοβουλίας των μαθητών.

Ο διδάσκων θα μπορούσε να υιοθετήσει μια συντομευμένη εκδοχή του σεναρίου: Το [Φύλλο Εργασίας A1](#) (Το πάθος Αχιλλέα - Πριάμου - Έκτορα) που περιλαμβάνει αποσπάσματα της Ω ραψωδίας που προηγούνται της ικεσίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κοινή εισαγωγική δραστηριότητα (αφόρμηση) προφορικά με τη χρήση του διαδραστικού πίνακα για την προβολή αντίστοιχου οπτικού υλικού από σχετικές αγγειογραφίες. Κατόπιν, να διαβαστεί το κείμενο του σχολικού βιβλίου (ικεσία). Σε επόμενο διδακτικό δίωρο, οι μαθητές κατά ομάδες να πραγματοποιούν τα Φύλλα Εργασίας [A3](#), [A4](#) και [A5](#), που εστιάζουν στη σκηνή της ικεσίας, ενώ το [Φύλλο Εργασίας A2](#) (σύγκριση ικεσίας στην Α και Ω ραψωδία) μπορεί να δοθεί ως εργασία στο σπίτι.

Το κοινό Φύλλο Εργασίας στη Β΄ Φάση προβλέπει εκτός από την απάντηση στο αρχικό πρόβλημα του σεναρίου, δυο δραστηριότητες, μια συγκριτική και μια δημιουργικής γραφής. Αν ο χρόνος δεν επαρκεί, μπορούν να μοιραστούν σε δυο Φύλλα Εργασίας ή να επιλεγεί μία από τις δυο.

Θα μπορούσε να ανατεθεί στους μαθητές μια δραστηριότητα δραματοποίησης της σκηνής της ικεσίας ή άλλων επιλεγμένων σκηνών της Ω ραψωδίας και ψηφιακής αποτύπωσής και επεξεργασίας της.

Μια ενδιαφέρουσα προοπτική θα ήταν να ανατεθεί στους μαθητές στη Β΄ Φάση του σεναρίου να συντάξουν, αντί για τη δική τους αφηγηματική εκδοχή εξέλιξης της

ικεσίας, έναν δικό τους διάλογο ανάμεσα στον Πρίαμο και τον Αχιλλέα, τον οποίο θα κληθούν να δραματοποιήσουν.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα Φύλλα Εργασίας της Α΄ Φάσης, με το σκεπτικό πως απευθύνονται σε μαθητές Β΄ Γυμνασίου, είναι αρκετά καθοδηγητικά, περιλαμβάνοντας μια σειρά προσανατολιστικών ερωτήσεων – διακρίνονται με *πλάγια στοιχεία* από το κύριο σώμα των Φύλλων. Δημιουργείται έτσι ο κίνδυνος να εκληφθούν τα Φύλλα Εργασίας ως ένα είδος ερωτηματολογίου, ενώ στόχος τους είναι η αξιοποίησή των ερωτήσεων στη δόμηση της προφορικής εισήγησης και της παρουσίασής τους και όχι η αυτοτελής απάντηση των ερωτήσεων εν είδει ασκήσεων.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bruner, J. S. 1966. *Toward a Theory of Instruction*. Cambridge M. A.: The Belnap Press of Harvard University Press.

Edwards, M. W. 2001. *Όμηρος, ο ποιητής της Ιλιάδος*. Μτφρ. Β. Λιαπής & Ν. Μπεζαντάκος. Αθήνα: Καρδαμίτσας, 413-432.

Κακριδής, Ι. Θ. 1985 [1953]. *Ομηρικά Θέματα*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Κακριδής, Ι. Θ. 1987. *Ελληνική Μυθολογία*. τ. 5: *Τρωικός Πόλεμος*. Επιμέλεια: Ι. Θ. Κακριδής. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 59-62.

Κομνηνού – Κακριδή, Ο. 1947. *Σχέδιο και τεχνική της «Ιλιάδας»*. Αθήνα: Ίκαρος.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111 – 124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2005 [1999]. *Ομηρικά μεγάλα: πόλεμος, ομιλία, νόστος*. Αθήνα: Κέδρος.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. *Φόνος και ικεσία: από την «Ιλιάδα» στην «Οδύσσεια»*. Πεκίνο, 21/05/2008.

<http://www.epea.gr/content.php?id=171>

Πόλκας, Λ. 2006. «Ξενία – ικεσία – φιλότις στα ομηρικά έπη», *Φιλολογική* 95, 1-15.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

[05.04.2014]